

Evropská unie v kontextu skupiny G20 – rozhodování, závazky, rozpory

Ing. Ivana Dostálová

Institut evropské integrace, NEWTON College, a. s.

Vědeckopopularizační seminář

65 let od podpisu první integrační smlouvy: má Evropská unie budoucnost?

Brno, 8. dubna 2016

Projekt byl v období 1. 9. 2009 – 31. 8. 2012 spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky, od 1. 9. 2012 do 31. 8. 2017 se projekt nachází ve fázi udržitelnosti.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Skupina zemí G20 – Group of Twenty

- Neformální a velmi vlivné mezinárodní fórum
- pro globální hospodářské řízení
- pro diskusi klíčových otázek globální ekonomiky
- pro koordinaci hospodářských politik
- pro podporu globální makroekonomické a finanční stability
- pro podporu silného, udržitelného a vyrovnaného globálního hospodářského růstu, z něhož by měli prospěch všichni

G20 vyplňuje „mezeru na trhu“ v oblasti globálního vládnutí - žádná mezinárodní instituce nemá v kompetenci neformální dialog o klíčových tématech globální ekonomiky

- Výhody, ale i omezení
- Neexistují klasické schvalovací a rozhodovací postupy - to znamená **větší rychlost komunikace a dohody**
- Diskuse probíhá na vysoké politické a odborné úrovni mezi největšími vyspělými, rozvojovými a rychle rostoucími ekonomikami
- Pokrývá široká diskusní témata – nemá vymezený mandát jako formální instituce
- Setkání jsou přátelská a pravidelná
- Setkávají se vlivní politici a odborníci, kteří mohou měnit věci k lepšímu
- **Na druhé straně výstupy nejsou právně závazné**

G20 není klasická mezinárodní instituce

- Není založena právními předpisy
- Nemá stálý sekretariát
- Nemá stálé sídlo
- Nemá experty a analytiky
- Nemá stálé vedení - předsednické země se střídají po roce
- Nemá stálý rozpočet ani rozpočtové příjmy

- Ale je celosvětově vysoce respektovaným fórem
- Má vznešené cíle, stojí předsednickou zemi hodně peněz (*bezpečnost, jednací prostory, nikoliv ubytování, letenky a jídlo účastníků*), takže hlavně v dobách nepříznivé hospodářské situace vyvolává také protesty
- Obvyklé roční náklady pro hostitelskou zemi 200-400 mil. USD, Kanada 2010 slabě nad 800 mil. USD

G20 je přínosná iniciativa

- Úspěchy při řešení krizí (globální finanční krize)
- Zmírnila její dopad, podpořila globální poptávku dohodou o fiskálních stimulech, pokud to dovolovaly okolnosti, zlepšila regulaci a stabilitu finančních trhů, rozšířila zdroje MMF
- **Nyní nastává čas možného zlomu**
- Svět krizi překonal a řada analytiků a představitelů EU zamýšlí nad tím, co bude dále:
- **bud' se význam G20 sníží**
- **nebo se začnou řešit hlouběji aktuální globální témata, pokud bude ochota věci řešit společně**
- *(klimatické změny, mezinárodní terorismus, uprchlická krize, chudoba)*

Poslední jednání G20 na úrovni ministrů financí koncem února v čínské Šanghaji

- Hlavní diskuse o tom, jak povzbudit hospodářský růst v globální ekonomice
- Čína a MMF vyzvaly ke koordinovanému zvýšení vládních výdajů u států, které nemají vysoké vládní dluhy
- Německo bylo proti jako zastávce střídme fiskální politiky
- Nakonec dohoda o tom, že je potřeba lépe koordinovat hospodářské politiky, aby se posílil růst, využila měnová, fiskální a strukturální opatření, ale ne jakým způsobem
- Eurozóna už není předmětem jednání jako systémový problém pro globální ekonomiku
- Ale úvahy zazněly o možném šoku po vystoupení Británie z EU – podpora setrvání Británie v EU

Informační zdroje

- European Parliament, The European Union's Role in International Economic Fora, Paper 1: The G20, 2015
- Informační centrum kanadské Univerzity v Torontu – <http://www.g20.utoronto.ca>
- Webová stránka čínského předsednictví – <https://www.g20.org>

Si Ťin-pching, prezident Číny, na vrcholovém summitu lídrů G20 za tureckého předsednictví v Antalyi, 15. listopad 2015

- *„Trend světové ekonomiky ukazuje, že ve věku hospodářské globalizace nemůže žádná země prosperovat v izolaci.*
- *Koordinace a spolupráce jsou jedinou životaschopnou volbou.“*

Nezávislé analytické centrum Glopolis,
„Malý pokrok při řešení globálních problémů není selháním skupiny G20“,
leden 2012, článek na webové stránce <http://glopolis/cs/clanky>

- *„G20 má zajišťovat reprezentativní, efektivní a obsahově relevantní dialog hlavních světových mocností.“*
- *Není institucí typu Mezinárodního měnového fondu nebo Světové banky, protože nemá žádnou implementační ani vynucovací pravomoc.*
- *Nejúspěšnější akcí bylo koordinované hašení požáru po velké krizi z roku 2008.*
- *To, co se často prezentuje jako neschopnost nebo selhání G20, je spíš selháním národních států, které toto uskupení tvoří.“*

Jonas Gahr Store, ministr zahraničí Norska, červen 2010, rozhovor pro Spiegel on-line

- *Otázka: „Jste proti G20? Je to proto, že Vaše země, která je jednou z nejbohatších v Evropě, není jeho součástí?“*
- *Odpověď: „Ne, nejsem proti G20. Má svůj význam pro překonání vážné finanční krize. Ale je to skupina, která nemá mezinárodní legitimitu. Nemá mandát a není jasné, jaké má úkoly. Další instituce jako OSN, Světová banka, nebo MMF mají jasné poslání a odpovědnost.“*
- *G20 je asi více reprezentativní než G8. Je tam Jižní Afrika, ale to není představitel Afriky. Proč tam má Evropská unie ještě čtyři státy jako p přímé členy a další dva jako trvalé hosty, když jsou součástí EU? Proč tam není Norsko, ani skupina severovýchodních států? Tak by se mohl účastnit také Island a případně Polsko.“*

G20 se schází

- Summity - jednou ročně na úrovni hlav států a vlád
- Ministeriály - čtyřikrát ročně např. ministři financí a guvernéri centrálních bank
- a na dalších úrovních (ministři zahraničí, ministři obchodu...)
- Výstupem je veřejné komuniké, kde je shrnut hospodářský vývoj, hospodářské politiky, rizika

- EU je zastoupena na summitech
- Předsedou Evropské komise (hospodářské a finanční otázky)
- Předsedou Evropské rady (zahraniční a bezpečnostní záležitosti)

- EU je zastoupena na ministeriálech (ministrů financí)
- Komisařem Evropské komise pro hospodářské a finanční záležitosti, daně a cla
- Ministrem financí předsedající země (yní NL)
- Guvernérem Evropské centrální banky

EU se účastní jednání od roku 1977 (G7), od roku 1999 je přímým členem G20

- Brusel nahlíží na G20 jako na mezinárodní záležitost
- Jde o vnější reprezentaci EU, kde chce EU hovořit „jedním hlasem“
- Před jednáním G20 vždy proběhne v Bruselu příprava
- *Společná pozice* obsahuje stálá témata (podpora udržitelného a vyrovnaného hospodářského růstu, podpora investic, podpora finanční stability)
- Na ministeriály ve Washingtonu (jarní a výroční zasedání MMF) kromě společné pozice také *Projev ministra financí předsednické země EU*, kde se hodnotí aktuální hospodářský vývoj, rizika a výhled

Příprava v Bruselu

- nejprve dokumenty projedná přípravný výbor Hospodářského a finančního výboru, poté Hospodářský a finanční výbor, Coreper II (vyslanci v Bruselu) a Rada ECOFIN (ministři financí)
- ČR není přímým členem, ale účastní se přípravy na jednání skupiny G20 jako země EU
- největší slovo mají silní hráči (Německo, Francie)

Výtah ze „společné pozice EU“ na únorové jednání G20 v Šanghaji

- **globální ekonomika - podpora udržitelného růstu**
- - fiskální politika příznivá růstu, ale ne za cenu zvyšování zadluženosti u vysoce zadlužených zemí, vstřícká měnová politika, ale ne za cenu nestability
- **implementace růstových strategií**
- - vyvarovat se protekcionismu a devalvací ke zvyšování konkurenceschopnosti
- **podpora investic**
- - zabezpečit kvalitní soukromé i vládní investice do financování infrastruktury a malých a středních podniků
- - optimalizace zdrojů multilaterálních rozvojových bank
- **implementace dohodnutých reforem pro regulaci finančního trhu**
- - zejména podporovat přeshraniční spolupráce a rámec pro kapitálovou přiměřenost pojišťoven
- **opatření proti financování terorismu**
- - zejména podporovat výměnu informací, rozšířenou spolupráci, zmrazování aktiv, posílit kontrolu anonymních plateb
- **mezinárodní daně**
- - podporovat automatickou výměnu informací
- **mezinárodní finanční architektury**
- - zabývat se přiměřeností globální finanční záchranné sítě, restrukturalizací a udržitelností veřejných dluhů, 15. revizí kvót v MMF
- **financování klimatických politik**
- - podporovat další práce Studijní skupiny k financování klimatických politik

G20 – Group of Twenty – 20 členů

- Místo 20 zemí ve skutečnosti 19 zemí plus EU
- 4 z 19 členy EU (Německo, Francie, Itálie, Británie)
- Kromě toho je Španělsko trvalým hostem a některými analytiky je považováno za *de facto* člena, často také Nizozemsko, stejně jako několik mezinárodních institucí
- V poslední době se zapojují také zástupci afrických a asijských unií
- Trvale se tak schází něco přes 30 členů
- *Jaký počet by byl optimální, aby byla pokryta globální ekonomika a přitom bylo možné vést dialog a dospět ke společným závěrům?*

Vzniku G20 v prosinci 1999 – od té doby stejné země neexistuje procedura pro vstup nebo výstup

- Argentina, **Austrálie**, Brazílie, **Kanada**, *Čína*, **Francie**, **Německo**, *Indie*, Indonésie, **Itálie**, **Japonsko**, **Jižní Korea**, Mexiko, *Rusko*, Saúdská Arábie, Turecko, **Británie**, **USA**, *Jižní Afrika* a **EU**
- *Později pojmenované BRICKS – 5 zemí*
- **Vyspělé země (MMF, HDP na hlavu) – 5 plus EU**
- Latinská Amerika – 3
- Afrika – Jižní Afrika
- Blízký východ - Saúdská Arábie

- V seznamu nejsou Norsko, Švýcarsko, Island, Bělorusko, Ukrajina, Mongolsko, Izrael atd.

Země G20 představují:

- 90 % globálního HDP
- 80 % globálního obchodu
- 66 % světové populace
- 84 % světových emisí z fosilních paliv

A co dalších cca 170 zemí, ptají se odpůrci?

- V G20 je asi 10 % zemí
- Mezinárodní instituce např. :
 - MMF má 188 členských zemí
 - Světová banka má 189 zemí
 - OSN má 193 zemí
- *Takže pokud se na půdě G20 jedná třeba o reformách MMF, de facto se obchází názor většiny členů MMF.*

Založení G6 na vrcholové úrovni 1975

Zámek Rambouillet nedaleko Paříže, místo prvního setkání prezidentů šesti nejbohatších zemí světa na pozvání francouzského prezidenta (Valéry Giscard d'Estaing), listopad 1975 - založení G6 – „k upřímné a neformální výměně názorů nejvyspělejších zemí světa v době ropné krize“

Rozšíření G6 (Group of Six) na G7 (Group of Seven) a G8 (Group of Eight) na úrovni summitů lídrů

- G6 - 1975 založena skupina G6 na vrcholové úrovni prezidentů a předsedů vlád
- G7 - 1976 přistoupila Kanada
- G7 - od 1977 - účastní se také EU
- G8 - 1997 – přistoupilo Rusko
- G8 - 2014 – pozastaveno členství v G8 Rusku kvůli Krymu, ale většinou se označuje jako G8

G20 založena nejprve na úrovni ministeriálu v roce 1999

- Rozhodnutí o vzniku G20 na úrovni ministrů financí a guvernérů centrálních bank padlo na zasedání G8 v září 1999 ve Washingtonu
- První zakládající zasedání skupiny G20 – na úrovni ministeriálu v prosinci 1999 v Berlíně za předsednictví Kanady
- Zakladatelem G20 je kanadský ministr financí Paul Martin, pozdější premiér Kanady

Z G8 na G20 – původní kritéria výběru zemí

- Udělat ze spolku nejbohatších ekonomik světa globální fórum, v němž budou zastoupeny i rozvojové a rozvíjející se země, aby byly zahrnuty do dialogu o klíčových globálních problémech
- Mělo být vybráno 20 nejvýkonnějších a nejvýznamnější ekonomik světa
- A) Ekonomický výkon (HDP na hlavu) měl být podle statistik MMF
- B) Posouzení systémové významnosti
- - musí mít schopnost přispívat ke globální hospodářské a finanční stabilitě
- - zhruba reprezentovat globální ekonomiku
- - regionálně vyrovnaná skupina

Ve skutečnosti probíhal výběr jinak – zohlednění geopolitických vazeb

- V dubnu 1999 schůzka mezi kanadským ministrem financí (Paul Martin) a americkým (tehdy kandidát Billa Clintona na ministra - Lawrence Summers) na americkém Ministerstvu financí
- Paul Martin prohlásil, že *„není potřeba mít statistiku, abychom věděli, která země je systematicky významná. Není to jen náš klub, musíme zahrnout rozvojové země, když stále diskutujeme o jejich místě v globální ekonomice.“*
- S tím Lawrence Summers souhlasil, horší bylo rozhodnout, které. Pro začátek navrhl Čínu, Indii, Brazílii, Mexiko a Jižní Afriku.
- Pak pokračoval výběr.
- Thajsko bylo centrem asijské bankovní krize, ale Indonésie měla v regionu větší vliv. Takže Indonésie ano, Thajsko ne. Další možností bylo Chile, ale Argentina byla silnějším hráčem, tak dostala místo Argentina. Saúdská Arábie byla strategicky významná a navíc přítel USA, tak byla zařazena.
- Nakonec se do G20 dostaly všechny země, které jsou dnes označovány jako BRICS.
- Z vyspělých zemí chybí Švýcarsko, které má významný bankovní sektor a bylo teprve pozváno ruským předsednictvím v roce 2013 a pak až nyní čínským předsednictvím v lednu 2016.
- Norsko se rovněž nestalo členem a neslo to s nelibostí a navrhovalo vstup skandinávské skupiny, aby byl i Island ale neuspělo ani s tímto návrhem.

V G20 měly být systematicky významné země

- G20 je 19 zemí plus EU
- Francie, Německo, Itálie, Británie mají vlastně po dvou křeslech
- z významných evropských zemí tam není např. Švýcarsko (významné bankovníctví), Norsko (významný producent ropy)
- málo zemí je z Latinské Ameriky, jihovýchodní Asie a střední Asie
- skoro žádná země z Afriky, žádná arabská šíitská země, ale je zástupce sunnitské arabské země – Saúdská Arábie

G20 má své obdivovatele i odpůrce

- Doplňuje institucionální strukturu zavedených mezinárodních organizací
- Věnuje se globálním problémům ve větší šíři než specializovaná instituce
- Aktuálně může reagovat na nové hrozby (např. teroristické útoky v Istanbulu a Paříži vloni)
- Je logické, že lidem živořícím na okraji společnosti se nákladné summity v zámcích nemusejí líbit
- Stejně jako zemím, které nejsou v G20 zahrnuty a považují se za významné

Proti globalizaci, proti kapitalismu, proti vysokým nákladům pro daňové poplatníky

- Summit G20 v roce 2010 v Torontu

Rozhodování není konfliktní

- **Rozhodování** – na úrovni EU - konsenzuální přijetí na Radě ECOFIN, pokud by byly rozpory (teoreticky), šel by text „v hranatých závorkách“ na ECOFIN, tam by se ministři dohodli, ale v praxi k tomu dochází na nižších úrovních, témata G20 na rozdíl od jiných nevyvolávají spory
- **Rozhodování na úrovni G20** – konsenzuální, každý člen jeden hlas, pokud by nějaký člen protestoval, konfliktní bod by se v závěru vynechal a nebyl by prosazován proti vůli některého člena, rozhodování na vrcholové úrovni státníků je politické, na úrovni ministrů odborné
- G20 nemá analytiku, ale úkoluje mezinárodní organizace, např. MMF, nebo OECD
- Řídí se jejich závěry a přijímá rozhodnutí, která ale nemusejí respektovat názor členských zemí těchto organizací (např. MMF – rozhodování o navýšení finanční zdrojů počátkem krize)

Závazků je mnoho, jsou obsaženy v komuniké

- Závazky jsou právně nevymahatelné
- např. provést fiskální konsolidaci, snižovat vládní dluh, vyměňovat si daňové informace, neuplatňovat protekcionismus, neuplatňovat devalvace pro zvýšení cenové konkurenceschopnostiaž po zmrazování aktiv teroristů, boj s korupcí, přijímání klimatických opatření),
- největší míru plnění mají vyspělé země při fiskální konsolidaci
- v období 2008-2013 v oblasti makroekonomické politiky a finanční reformy bylo 1514 celkově nejlepší plnění EU, nejslabší byly rozvíjející se země

Rozpory nastávají, ale řešení je jednoduché

- **Rozpory** – už samotný vznik G20 vedl k diskusím, kterou zemi zařadit a výběr byl ovlivněn geopolitickými zájmy těch, kteří je vybírali (kanadský a americký ministr financí)
- Země mají různé zájmy - např. USA vs Čína – směnný kurz (Čína zájem na slabém kurzu pro podporu exportu); Británie vs další země EU zejména Francie - snižování bonusů bankéřů při řešení krize (Londýn proti); USA vs EU - fiskální stimul na podporu poptávky při krizi (chtěly nejprve USA) vs silnější regulaci na finančním trhu (zase EU)
- To se jednoduše vyřeší tím, že se do závěrů dá jen to, na čem jen konsenzus
- Každá země má jeden hlas a nikdo závěry nemůže vetovat

Základní porovnání EU a G20

EU

- stáří 65 let
- nejdřív 6 států, nyní 28 států
- Zakládajícími státy kromě dalších Francie, Německo, Itálie
- formální instituce s mnoha právními předpisy a závaznými postupy, mnoha úředníky, velkým rozpočtem
- Právní subjektivita, možnost vydávat závazná rozhodnutí

G20

- Stáří 41 let
- nejdříve 6 států, nyní 20 států
- Zakládajícími státy kromě dalších Francie, Německo, Itálie
- neformální iniciativa bez zakládajících právních předpisů, bez rozpočtu, bez trvalého sekretariátu (jako má např. OSN v New Yorku)
- Nemá právní subjektivitu a nemůže vydávat závazná rozhodnutí

V roce 2016 předsedá G20 Čína

Co symbolizuje čínské logo:

- Dvacet čar je dvacet členů G20
- Jsou znázorněny jako optické kabely, které propojují svět
- Červený znak je jako jakási pečeť, která spojuje všechny členy
- Červený znak je v čínštině výraz pro Čínu
- G20 je mostem pro globální hospodářský růst, mezinárodní spolupráci a budoucnost pro všechny (v angličtině výraz “*win-win future*“ – budoucnost, v níž se všichni ocitnou na straně vítězů)

Čínské priority – stejné jako předchozí předsednické země

- Čína je odhodlaná prosazovat růst a zaměstnanost
- Chce se zaměřit na to, aby se země G20 začaly zabývat více dlouhodobou strategií globální ekonomiky včetně zaměření na strukturální politiky
- Chce prosadit větší důraz na inovace
- A jako své specifikum:
 - bude prosazovat větší vliv rozvojového světa v mezinárodních institucích

Čínské priority – ve skutečnosti jsou priority každé předsednické země z velké míry předurčeny předešlými agendami

- Předsednická země úzce konzultuje v rámci tzv. Trojky – předchozí předsednická země, současná a budoucí
- *„Z pozorování vyplývá, že 60 až 70 % agendy je předurčeno agendou předchozích předsednictví, v oblastech jako makroekonomická politika, mezinárodní finanční instituce, regulace a dohled“*
- European Parliament, The European Union's Role in International Economic Fora, Paper 1: The G20, 2015

Děkuji za pozornost